KİŞİLİK KURAMLARI

Tarihsel Seyir, Kuramsal Temeller ve Klinik Perspektifler

EDİTÖR: DR. NURHAN NAZ

nobel
40. yıl

KİŞİLİK KURAMLARI

Tarihsel Seyir, Kuramsal Temeller ve Klinik Perspektifler

Editör: Dr. Nurhan Naz

nobel
40.yıl

Kişilik kuramları yalnızca teorik modeller değil insanı anlamaya yönelmiş derin bir bilimsel mirastır. Bu eser, bu mirası çağdaş bilimsel bilgiyle buluşturmuş; okuyucuyu düşünsel bir keşfe yöneltecek şekilde yapılandırılmıştır çünkü kişiliği anlamaya dair her kuramsal yaklaşım, okur için yeni bir düşünsel ufkun kapısını aralar.

İÇİNDEKİLER

EDİTÖRDEN OKUYUCUYA ..... İİİ

Editör: Dr. Nurhan Naz

KİŞİLİK VE KİŞİLİĞİN TARİHÇESİ 1

Aslı Eyi

Kişilik 1
Kişilik Kavramının Tarihçesi 3
Psikiyatri ve Psikolojide Kişilik Kavramı 3
Kişilik Kuramları 7
Kişilik Kuramlarının Klinik Uygulamadaki Yeri 8
Kültür ve Kişilik 9
Kaynakça 10
Yazar Hakkında 12

1. PSİKANALİTİK VE PSİKODİNAMİK KURAMLAR

SIGMUND FREUD VE KİŞİLİK ÜZERİNE DÜŞÜNCELERİ 14

Aslı Eyi

Sigmund Freud'un Yaşamı 14
Freud ve Kişilik Üzerine Düşünceleri 16
Topografik Model 17
"Mizaç ve Kalıtım" 18
"Kişilik ve Anal Erotizm" 19
"Anal Erotizmde Örneklendiği Hâliyle İçgüdünün Dönüşümleri Üzerine" 19
Yapısal Model 20
Freud'a Gelen Eleştiriler 23
Kaynakça 24
Yazar Hakkında 26

ANNA FREUD VE EGO PSİKOLOJİSİ 27

Ahsen Kurt Albayrak

Anna Freud'un Yaşamı 27
Kuramın Temel İlkeleri 27
Hampstead Klinik Çalışmaları 28
Çocuk Psikanalizinin Teorik İlkeleri 28
Temel Kavramlar ve Terminoloji 29
Kişilik Tipolojisi 32
Kuramın Psikopatolojiye Bakışı 32

Psikopatolojinin Gelişimi 33
Terapi ve Müdahale Süreçlerine Katkıları 33
Klinik Uygulamalar ve Terapötik Katkılar 34
Günümüzde Psikoterapideki Yeri 35
Çocuk ve Ergen Terapilerindeki Klinik Yansımaları 36
Ego State Terapisi 37
Kuramın Eleştirisi ve Günümüzdeki Yeri 37
Sonuç 39
Kaynakça 40
Yazar Hakkında 41

ALFRED ADLER VE BİREYSEL PSİKOLOJİ 42

Esra Gül Koçyiğit

Giriş 42
Alfred Adler'in Yaşamı 43
Kuramın Temel Kavramları ve Terminoloji 44
Kişilik Tipolojisi 49
Kuramın Psikopatolojiye Bakışı 51
Klinik Uygulamalar ve Terapötik Katkılar 52
Terapötik Katkılar 56
Kuramın Eleştirisi ve Günümüzdeki Yeri 57
Sonuç 59
Kaynakça 60
Yazar Hakkında 64

CARL GUSTAV JUNG VE ANALİTİK PSİKOLOJİ 65

Gülşen Filazoğlu Çokluk

Carl Gustav Jung'un Yaşamı 65
Kuramın Temel İlkeleri 68
Psikolojik Gelişim ve Bireyleşme 72
Kuramın Psikopatolojiye Bakışı 75
Kuramın Eleştirisel Değerlendirilmesi 77
Kuramın Günümüzdeki Geçerliliği 78
Sonuç 80
Kaynakça 81
Yazar Hakkında 82

MELANIE KLEIN VE NESNE İLİŞKİLERİ KURAMI 83

İrem Uysal

Melanie Klein'ın Yaşamı 83
Kuramın Temel İlkeleri 84
Temel Kavramlar ve Terminoloji 84
Kuramın Psikopatolojiye Bakışı 91

Klinik Uygulamalar ve Terapötik Katkılar 92
Kuramın Eleştirisi ve Günümüzdeki Yeri 94
Sonuç 96
Kaynakça 97
Yazar Hakkında 98

OTTO KERNBERG VE SINIR DURUM (BORDERLINE) KİŞİLİK ORGANİZASYONU 99

Maide Kübra Kayar

Giriş 99
Otto Kernberg'in Yaşamı 99
Kuramsal Konumu ve Psikanalitik Gelenek İçindeki Yeri 100
Kernberg'in Yorumu 102
Nesne İlişkileri 102
Kişilik Organizasyonu Modeli 103
Sınır Durum (Borderline) Kişilik Organizasyonu 103
Sınır Kişilik Organizasyonu ile Sınır Kişilik Bozukluğu Arasındaki Ayrım 104
Kuramsal ve Tanısal Düzeyde Farklar 104
Diğer Kuramlarla Karşılaştırmalı Bakış 105
Kernberg'in Klinik Değerlendirme Yaklaşımı 106
Tanısal Formülasyon ve Klinik Yönlendirme 108
Aktarım Odaklı Terapi (Transference-Focused Psychotherapy - TFP) 109
Klinik Gözlemler ve Vaka Örnekleri 110
Eleştiriler 111
Sonuç 112
Kaynakça 112
Yazar Hakkında 115

HEINZ KOHUT VE KENDİLİK PSİKOLOJİSİ 116

Esra Çetinkaya

Kohut'un Yaşamı 116
Kendilik Psikolojisi Temel Kavramları 117
Aynalanma, İdealizasyon ve İkizlik 118
İki Kutuplu Kendilik ve Gerilim Yayı (Tension Arc) 121
Kendilik Nesnesi Aktarımları 124
Kendilik Psikolojisi'nde Psikopatolojiye Bakış 126
Kendilik Bozukluklarında Klinik Uygulamalar ve Kuramın Psikoterapideki Yeri 128
Kendilik Kuramının Eleştirisi 130
Sonuç 132
Kaynakça 133
Yazar Hakkında 135

MASTERSON KURAMI BAĞLAMINA GÖRE KİŞİLİK ORGANİZASYONLARI: KENDİLİK, NESNE İLİŞKİLERİ VE PSİKOPATOLOJİ 136

Özlem Serpen

Masterson'ın Yaşamı 136
Kuramın Temel İlkeleri 137
Temel Kavramlar ve Terminoloji 139
Masterson Yaklaşımına Göre Kişilik Organizasyonları 140
Borderline Kişilik Organizasyonu 142
Narsisistik Kişilik Organizasyonu 143
Şizoid Kişilik Organizasyonu 145
Kuramın Psikopatolojiye Bakışı 146
Klinik Uygulamalar ve Terapötik Katkılar 147
Kuramın Güçlü Yönleri ve Eleştirisi 148
Kuramın Günümüzdeki Yeri 149
Sonuç 149
Kaynakça 150
Yazar Hakkında 151

JACQUES LACAN VE YAPISALCI PSİKANALİZ 152

Saba Başoğlu Yavuz

Lacan: Dil, Arzu ve Bilinç Dışının Yapısı 152
Lacan'ın Hayatı: Dil ve Başkaldırıyla Şekillenen Özne 152
Kuramın Temel İlkeleri: Saussure ve Psikanalizin Yapısalcı Dil Kuramıyla Dönüşümü 154
Lacan'ın Kişilik Tipolojisi 159
Lacan'ın Psikopatoloji Yaklaşımı 160
Lacan'ın Terapötik Katkıları ve Klinik Uygulamadaki Özgün Yeri 160
Lacan'ın Mirası ve Sonrası 161
Sonuç: Subjektivitenin Yapısal Kuramı 162
Kaynakça 162
Yazar Hakkında 163

BION VE YAŞAYARAK ÖĞRENMEK 165

Saba Başoğlu Yavuz

Bion'un Psikanalizdeki Benzersiz Yeri 165
Bion'un Yaşamı: Travma, Savaş ve Kuramın Gelişimi 165
Bion'un Nesne İlişkileri Kuramının Temel Yapı Taşları 166
Klinik Uygulamada Kapsama, Düşleme ve Dönüşüm 171
Bion'un Terapötik İlişkiye Katkısı: Aktarım, Karşı Aktarım ve Düşlemleyen Zihin 172
Bion'un Mirası ve Sonrası 173
Sonuç: Düşüncenin Duygulanımsal Dönüşüm Olarak Kavranışı 174
Kaynakça 174
Yazar Hakkında 175

HARRY GUNTRIP VE İLİŞKİ ODAKLI PSİKANALİZ 177

Faik Taşçı

Harry Guntrip Yaşamı 177
Guntrip'in İlişki Odaklı Psikodinamik Ekolü 178
Nesneyi yitirme korkusu ve bağımsızlığı yitirme korkusu 183
Guntrip'in Kuramında Psikoterapi 188
Sonuç 189
Kaynakça 190
Yazar Hakkında 191

ERICH FROMM VE SOSYOKÜLTÜREL KİŞİLİK KURAMI 192

Sena Handan Durukan

Erich Fromm'un Yaşamı 192
Erich Fromm'un Kuramında Temel İlkeleri ve Kavramsal Çerçeve 193
Erich Fromm: Kuramının Temel Kavramları ve Terminoloji 196
Kişiliğin Yapısı ve Karakter Tipolojisi 198
Kuramın Psikopatolojiye Bakışı ve Terapi Sürecine Etkileri 201
Kuramın Psikolojiye Katkıları ve Eleştirel Bakış Açıları 203
Sonuç 205
Kaynakça 206
Yazar Hakkında 208

THEODORE MİLLON VE KİŞİLİK BOZUKLUĞU TİPOLOJİLERİ 209

Ünal Alpay

Theodore Millon Yaşamı 209
Kuramın Temel İlkeleri 210
Kişiliğin Gelişimi 212
Normallik ve Patolojinin Ayrımı 213
Kişilik ve Kişilik Bozuklukları 214
Kişilik Bozukluğunun Tedavisi 221
Sonuç 222
Kaynakça 223
Yazar Hakkında 224

2. SOSYOKÜLTÜREL VE FEMİNİST YAKLAŞIMLAR

KAREN HORNEY: KÜLTÜREL KİŞİLİK KURAMI VE FEMİNİST YAKLAŞIMLAR 226

Leyla Soydinç

Karen Horney'ın Yaşamı 226
Kuramın Temel İlkeleri 227
Temel Kavramlar ve Terminoloji 228

Kişilik Tipolojisi 229
Kuramın Psikopatolojiye Bakışı 229
Psikopatolojiye Feminist Eleştirisi 230
Klinik Uygulamalar ve Terapötik Katkılar 231
Feminist Psikoterapi Yaklaşımı 232
Kuramın Eleştirisi ve Günümüzdeki Yeri 232
Sonuç 234
Kaynakça 235
Yazar Hakkında 236

HARRY STACK SULLIVAN'IN KİŞİLER ARASI KİŞİLİK KURAMI 237

Gülşen Filazoğlu Çokluk

Sullivan'ın Yaşamı 237
Kuramın Temel İlkeleri 239
Temel Kavramlar ve Terminoloji 241
Kişiler Arası Teori 242
Harry Sullivan'ın Dinamizmleri 244
Kişiler Arası Teoride Kişileştirmeler 246
Kişiler Arası Teoride Biliş Düzeyleri 246
Kişilik Tipolojisi 247
Kuramın Psikopatolojiye Bakışı 248
Klinik Uygulamalar ve Terapötik Katkılar 248
Kuramın Eleştirisi 249
Sonuç 251
Kaynakça 251
Yazar Hakkında 253

NANCY JULIA CHODOROW VE PSİKANALİZDE FEMİNİST YAKLAŞIMLAR 254

İrem Uyar

Chodorow'un Yaşamı 254
Kuramın Temel İlkeleri 255
Temel Varsayımlar ve Kavramsal Çerçeve 256
Kurama İlişkin Kavramlar 257
Kuramın Psikopatolojiye Bakışı 258
Klinik Uygulamalar ve Terapötik Katkılar 259
Kuramın Eleştirisi ve Günümüzdeki Yeri 261
Sonuç 262
Kaynakça 262
Yazar Hakkında 264

KURT LEWIN VE ALAN KURAMI 265

Ömer Demir

Kurt Lewin'in Yaşamı 265
Alan Kuramı 266

Alan Kuramına Dayalı Yürütülen Çalışmalar 269
Kuramın Klinik Uygulamalara Katkıları 269
Alan Kuramına Yönelik Eleştiriler 271
Sonuç 272
Kaynakça 273
Yazar Hakkında 275

WALTER MISCHEL VE DURUMSALLIK KURAMI 276

Şule Aydın Yeral

Walter Mischel'in Yaşamı 276
Kuramın Temel İlkeleri 277
Temel Kavramlar ve Terminoloji 278
Kuramın Psikopatolojiye Bakışı 281
Klinik Uygulamalar ve Terapötik Katkılar 282
Kuramın Eleştirisi ve Günümüzdeki Yeri 283
Sonuç 284
Kaynakça 285
Yazar Hakkında 287

LEV SEMIONOVICH VYGOTSKY VE KİŞİLİK GELİŞİMİNDE SOSYAL ETKİLEŞİM 288

Şeyma Tunçay

Vygotsky'nin Yaşamı 288
Kuramın Temel İlkeleri 288
Temel Kavramlar ve Terminoloji 290
Kuramın Psikopatolojiye Bakışı 291
Klinik Uygulamalar ve Terapötik Katkılar 292
Terapötik Yöntemler ve Kullanım Alanları 292
Günümüzde Psikoterapideki Yeri 293
Kuramın Eleştirisi ve Günümüzdeki Yeri 293
Sonuç 294
Kaynakça 295
Yazar Hakkında 296

3. BAĞLANMA KURAMLARI VE GELİŞİMSEL YAKLAŞIMLAR

ERIK HOMBURGER ERIKSON VE PSİKOSOSYAL GELİŞİM KURAMI 298

Yaren İlayda Korman

Erik H. Erikson'un Yaşamı 298
Kuramın Temel İlkeleri 299
Temel Kavramlar ve Terminoloji 300
Psikososyal Gelişim Dönemleri 302
Kişilik Tipolojisi 305

Psikopatolojiye Bakış 305
Klinik Uygulamalar ve Terapötik Katkılar 306
Kuramın Eleştirisi ve Günümüzdeki Yeri 306
Sonuç 307
Kaynakça 308
Yazar Hakkında 308

JOHN BOWLBY VE BAĞLANMA KURAMI 309

Özgün Emre Yaylacı

John Bowlby'nin Yaşamı 309
John Bowlby'nin Bağlanma Kuramının Temelleri 310
Bowlby'nin Bağlanma Kuramında Temel Kavramlar ve Terminoloji 312
Bowlby'nin Bağlanma Kuramı Perspektifinden Psikopatolojinin Yorumlanması 316
Bowlby'nin ve Bağlanma Kuramının Eleştirisi ve Günümüzdeki Yeri 320
Sonuç 321
Kaynakça 322
Yazar Hakkında 324

MARY AINSWORTH VE BAĞLANMA KURAMI 325

Özgün Emre Yaylacı

Mary Dinsmore Salter Ainsworth Yaşamı 325
Mary Ainsworth'ün Bağlanma Kuramının Temelleri 326
Temel Kavramlar ve Terminoloji 328
Bağlanma Kalıpları ve Kişilik Tipolojisi 333
Ainsworth'ün Bağlanma Kuramının Psikopatolojiye Bakışı 337
Terapötik Katkılar ve Klinik Uygulamalar 338
Ainsworth'ün Bağlanma Kuramının Değerlendirilmesi 340
Sonuç 341
Kaynakça 341
Yazar Hakkında 342

MARGARET S. MAHLER: AYRIŞMA BİREYLEŞME KURAMI 343

Furkan Onur Eken

Mahler'in Hayatı ve Kişiliği 343
Kuramın Temel Varsayımları 344
Temel Kavramlar ve Terminoloji 345
Ayrışma ve Bireyleşme Kuramı 347
Kuramın Psikopatolojiye Bakışı 351
Klinik Uygulamalar ve Terapötik Katkılar 352
Kuramın Literatüre Katkısı ve Yöneltilen Eleştiriler 352
Sonuç 353
Kaynakça 353
Yazar Hakkında 355

DONALD WINNICOTT VE YETERİNCE İYİ ANNE KAVRAMI.....356

Feyza Baca Biçer

Winnicott'ın Yaşamı 356
Kuramın temel ilkeleri 356
Temel kavramlar ve Terminoloji..... 357
Kuramın Psikopatolojiye Bakışı 360
Klinik Uygulamalar ve Terapötik Katkılar 361
Kuramın Eleştirisi ve Günümüzdeki Yeri 362
Sonuç..... 363
Kaynakça..... 363
Yazar Hakkında 364

RENE SPITZ VE DUYGUSAL YOKSUNLUK KURAMI.....365

Büşra Yağmur

René Spitz'in Yaşamı 365
René Spitz'in Libidinal Nesnenin Oluşum Evreleri: Kuramsal ve Klinik Perspektifler 366
Kuramsal ve Klinik Perspektif..... 370
Duygusal Yoksunluk Kuramı Açısından Psikopatoloji 374
Anaklitik Depresyonun Klinik Özellikleri ve Etiyolojisi 376
Kuramın Güçlü Yönleri ve Eleştirisi 378
Kuramın Günümüzdeki Yeri 378
Sonuç..... 379
Kaynakça 379
Yazar Hakkında 380

PETER BLOS VE ERGENLİKTE KİŞİLİK GELİŞİMİ 381

Asel Kurt

Ergen Psikanalizinin Öncüsü Peter Blos 381
Ergenlikte İkinci Bireyleşme ve Psikodinamik Etkileşimler..... 382
İkinci Bireyselleşme ve Gelişimsel Dinamikler 383
İkinci Bireyselleşmenin Temel Bileşenleri 384
Ergenlikte Kimlik: Blos'un Gelişimsel Evreleri 386
İkinci Bireyselleşme Süreci ve Psikopatoloji..... 389
Kuramın Klinik Psikolojiye ve Psikoterapiye Yansımaları..... 391
Eleştirel Bir Bakış 392
Sonuç..... 393
Kaynakça..... 394
Yazar Hakkında 396

DANIEL STERN VE KENDİLİĞİN GELİŞİMSEL KATMANLARI.....397

Nurhan Naz

Daniel Stern'in Yaşamı 397
Daniel Stern'in Kendilik Kuramı, Kendiliğin Gelişim Evreleri, Kuramsal ve Klinik Perspektifler 398

Kuramsal ve Klinik Perspektifler 405
Kendilik Gelişimi Kuramının Psikopatolojiye Bakışı 407
Klinik Uygulamalar ve Terapötik Katkılar 408
Kuramın Güçlü Yönleri ve Eleştirisi 410
Kuramın Günümüzdeki Yeri 411
Sonuç 411
Kaynakça 412
Yazar Hakkında 413

ALLAN SCHORE VE NÖROPSİKANALİTİK BAĞLANMA KURAMI 414

Merve Türkkol

Schore'un Yaşamı 414
Kuramın Temel İlkeleri 415
Temel Kavramlar ve Terminoloji 417
Kişilik Tipolojisi 419
Kuramın Psikopatolojiye Bakışı 420
Klinik Uygulamalar ve Terapötik Katkılar 421
Kuramın Eleştirisi ve Günümüzdeki Yeri 423
Sonuç 424
Kaynakça 424
Yazar Hakkında 427

ROBERT EMDE VE BEBEKLİKTE DUYGUSAL GELİŞİM 428

Yaren İlayda Korman

Robert Emde'nin Yaşamı 428
Kuramın Temel İlkeleri 429
Temel Kavramlar ve Terminoloji 430
Kişilik Tipolojisi 431
Kuramın Psikopatolojiye Bakışı 432
Klinik Uygulamalar ve Terapötik Katkılar 434
Kuramın Eleştirisi ve Günümüzdeki Yeri 437
Sonuç 438
Kaynakça 439
Yazar Hakkında 440

ROBERT KEGAN: ÖZNE-NESNE AYRIMI BAĞLAMINDA YETİŞKİNLİKTE PSİKOSOSYAL GELİŞİM 441

Ceren Dönerkayalı

Kegan'ın Yaşamı 441
Kuramın Temel İlkeleri 442
Temel Kavramlar ve Terminoloji 444
Kurumsal Zihin (Institutional; Self-Authorizing Mind) 446
Kendini Dönüştüren Zihin (Interindividual; Self-Transforming Mind) 447

Kuramın Psikopatolojiye Bakışı 447
Klinik Uygulamalar ve Terapötik Katkılar 448
Kuramın Eleştirisi ve Günümüzdeki Yeri 450
Sonuç 451
Kaynakça 453
Yazar Hakkında 454

PAUL BALTES YAŞAM BOYU GELİŞİM YAKLAŞIMI 455

Berra Keçeci

Giriş 455
Baltes'in Yaşamı 455
Yaşam Boyu Gelişim Yaklaşımı 456
Ödünleme Yoluyla Seçici Optimizasyon Teorisi 460
Kuramsal Değerlendirme 463
Sonuç 464
Kaynakça 465
Yazar Hakkında 467

PATRICIA MCKINSEY CRITTENDEN VE DİNAMİK-OLGUNLAŞMA MODELİ 468

Büşra Yağmur

Patricia McKinsey Crittenden'in Yaşamı 468
Patricia Crittenden'in Dinamik Olgunlaşma Modeli, Gelişim Evreleri, Kuramsal ve Klinik Perspektifler 469
Gelişim Evreleri 470
Kuramsal ve Klinik Perspektifler 474
Dinamik Olgunlaşma Modeline Göre Psikopatoloji 477
DMM'nin Tedavi Hedefleri ve Süreçleri 478
Kuramın Güçlü Yönleri ve Eleştirisi 478
Kuramın Günümüzdeki Yeri 479
Sonuç 480
Kaynakça 480
Yazar Hakkında 481

4. DAVRANIŞÇI VE BİLİŞSEL KURAMLAR

JOHN BROADUS WATSON VE DAVRANIŞÇILIK 484

R. Çağlar Ercen

John Broadus Watson'ın Yaşamı 484
Davranışçılığın Temel İlkeleri 485
Davranışçılığın Temel Kavramları 487
John Broadus Watson Ekseninde Davranışçı Kuramın Psikopatolojiye Bakışı 489
Davranışçı Kuram Ekseninde Klinik Uygulamalar ve Terapötik Katkılar 491
John Broadus Watson'un ve Davranışçı Kuramın Eleştirisi ve Günümüzdeki Yeri 492
Sonuç 493

Kaynakça 493
Yazar Hakkında 494

BURRHUS FREDERIC SKINNER VE DAVRANIŞIN EDİMSEL KOŞULLANMA İLE ŞEKİLLENİŞİ 495

Nilgün Onnar

Skinner'ın Yaşamı 495
Kuramın Temel İlkeleri 497
Temel Kavramlar ve Terminoloji 499
Kişilik Tipolojisi 499
Kuramın Psikopatolojiye Bakışı 501
Klinik Uygulamalar ve Terapötik Katkılar 502
Kuramın Eleştirisi ve Günümüzdeki Yeri 505
Sonuç 506
Kaynakça 507
Yazar Hakkında 508

ALBERT BANDURA VE SOSYAL ÖĞRENME KURAMI 509

İrem Uysal

Bandura'nın Yaşamı 509
Bandura'yı Etkileyen Kuramcılar 510
Kuramın Temel İlkeleri 511
Klasik Davranışçılığın Eleştirisi ve Sosyal Davranışçılık Yaklaşımı 516
Temel Kavramlar ve Terminoloji 518
Kuramın Psikopatolojiye Bakışı 520
Klinik Uygulamalar ve Terapötik Katkılar 521
Kuramın Eleştirisi ve Günümüzdeki Yeri 521
Sonuç 522
Kaynakça 524
Yazar Hakkında 525

AARON BECK VE BİLİŞSEL KURAM 526

Dilan Malgaz Güçlü

Aaron Beck'in Yaşamı 526
Aaron Beck ve Bilişsel Kuram, Bilişsel Psikolojinin Temel Kavramları 527
Bilişsel Kuramın Temel Kavramları 528
Bilişsel Psikoloji 529
Bilgi İşlemleme Süreci 530
Bilişsel Kuram ve Psikopatoloji 533
Bilişsel Kuramın Temel Çıkarımları 537
Bilişsel Davranışçı Terapinin Temel Kriterleri 538
Bilişsel Kuramın Diğer Kuramlarla İlişkisi 539
Geçmişten Günümüze Bilişsel Davranışçı Terapi 541

Üçüncü Kuşak Bilişsel Davranışçı Psikoterapi Yaklaşımları 541
Şema Terapi (Schema Therapy) 542
Bilişsel Kuramın Güçlü ve Zayıf Yönleri 543
Kaynakça 544
Yazar Hakkında 545

JULIAN ROTTER VE KONTROL ODAĞI KURAMI 546

Merve Oğur

Julian Rotter'ın Yaşamı 546
Sosyal Öğrenme Kuramı ve Kontrol Odağı 547
Kontrol Odağı Kavramının Klinik Alanda Kullanımı 549
Kurama Yönelik Eleştiriler 552
Sonuç 552
Kaynakça 553
Yazar Hakkında 556

GEORGE ALEXANDER KELLY: KİŞİSEL YAPILAR KURAMI 557

Azra Ceren Kibaroğlu

George Alexander Kelly'nin Yaşamı 557
Kişisel Yapılar Kuramı 558
Kuramın Temel Varsayımları ve Kavramsal Çerçeve 558
Kuramın Psikolojideki Yeri ve Diğer Kuramlarla İlişkisi 563
Temel Kavramlar ve Terminoloji 564
Kuramın Psikopatolojiye Bakışı 566
Klinik Uygulamalar ve Terapötik Katkılar 567
Kişisel Yapılar Kuramının Klinik Psikolojiye Katkıları ve Günümüzde Psikoterapideki Yeri 569
Eleştirel Bakış Açısıyla Kişisel Yapılar Kuramı 570
Sonuç 571
Kaynakça 571
Yazar Hakkında 572

MARSHA LINEHAN VE DİYALEKTİK DAVRANIŞ TERAPİSİ 573

Simay Yılmaz

Marsha Linehan Yaşamı 573
Diyalektik Davranış Terapisi'nin Tarihçesi ve Teorik Temelleri 576
Diyalektik Davranış Terapisi'nde Önemli Kavramlar 577
Diyalektik Davranış Terapisi'nde Klinik Uygulamalar 578
Diyalektik Davranış Terapisi Becerileri 578
Tedavi Yöntemleri 581
Diyalektik Davranış Terapisi'nde Kabul ve Farkındalık 582
Diyalektik Davranış Terapisi ve Borderline Kişilik Bozukluğu 582
Diyalektik Davranış Terapisi ve Psikopatoloji 583

Günümüzdeki Yeri ve Eleştiriler 584
Sonuç 585
Kaynakça 585
Yazar Hakkında 589

5. HÜMANİSTİK VE VAROLUŞÇU YAKLAŞIMLAR

CARL ROGERS VE KİŞİLİK GELİŞİMİNDE ÖZ YÖNELİM 592

Hatice Şengüllendi

Rogers'ın Yaşamı 592
Kuramın Temel İlkeleri 593
Temel Kavramlar ve Terminoloji 595
Kişilik Tipolojisi 599
Kişilik Gelişim Süreci ve Etkileyen Faktörler 600
Kuramın Psikopatolojiye Bakışı 600
Klinik Uygulamalar ve Terapötik Katkılar 601
Kuramın Eleştirisi ve Günümüzdeki Yeri 602
Sonuç 603
Kaynakça 603
Yazar Hakkında 604

ABRAHAM MASLOW VE İNSAN GELİŞİMİNDE HİYERARŞİK İHTİYAÇLAR İLE KENDİNİ GERÇEKLEŞTİRME 605

Deniz Mısra Gürol

Maslow'un Yaşamı 605
Kuramın Temel İlkeleri 606
Psikolojideki Yeri ve Diğer Kuramlarla İlişkisi 607
Temel Kavramlar ve Terminoloji 609
Kişilik Tipolojisi 611
Kuramın Psikopatolojiye Bakışı 613
Klinik Uygulamalar ve Terapötik Katkılar 614
Kuramın Eleştirisi ve Günümüzdeki Yeri 615
Kendini Gerçekleştirmeye Nasıl Daha Fazla Yaklaşılır? 615
Sonuç 616
Kaynakça 617
Yazar Hakkında 618

ROLLO MAY VE VAROLUŞÇU KİŞİLİK KURAMI 619

Metehan Aykut

Giriş 619
Rollo May'in Yaşamı 619
Varoluşçu Psikolojide Temel Kavramlar ve İlkeler 621
Dasein: İnsanın Evrende Yer Alma Biçimi ve Varoluşsal Bütünlüğü 622

Dasein'in Tarzları: İnsan Varlığının Üç Katmanlı Gerçekliği 623
Umwelt: Doğayla Kurulan Beden Merkezli İlişki 624
Mitwelt: Sosyal Bağların ve İnsan İlişkilerinin Alanı 624
Eigenwelt: Öz Farkındalık ve İçsel Bütünlük Alanı 625
Varolmama Gerçeği ve Kaygının Varoluşsal Derinliği 625
Ontolojik Suçluluk: İnsanın Kendi Varlığına Karşı Sorumluluğu 627
Amaçlılık: Geleceğe Yönelik Seçimlerin Varoluşsal Ağırlığı 628
Sevgi: Varoluşun Onaylanışı ve İlişkisel Derinlik 630
Şeytansı (Daimonic): İnsanın Karanlık Yüzüyle Yüzleşme Cesareti 632
Kişiliğin Yapısı: Varoluşsal Yaşantıların Dinamik Örgüsü 633
Kişiliğin Gelişimi: Varoluşsal Temeller 634
Eleştiriler, Değerlendirme ve Sonuç: Bilim ile Felsefe Arasında Rollo May'in Yolu 635
Kaynakça 637
Yazar Hakkında 638

FRITZ PERLS VE GESTALT TERAPİSİ 639

Mustafa Şahin Özden 639

Friedrich (Fritz) Salomon Perls'in Yaşamı 639
Gestalt Terapi 640
Gestalt Terapisinde Temel Kavramlar 641
Gestalt Terapisinin Kişiliğe Yaklaşımı 645
Perls'in Soğan Metaforu 646
Gestalt Terapisinde Klinik Uygulamalar ve Terapötik Yaklaşımlar 647
Sonuç 648
Kaynakça 650
Yazar Hakkında 652

VIKTOR FRANKL VE LOGOTERAPİ 653

Metehan Aykut

Giriş 653
Viktor Frankl'ın Yaşamı 653
Logoterapinin Tarihsel Bağlamı 655
Logoterapinin Felsefi Arka Planı 656
Logoterapinin Temel Kavramları 657
Logoterapinin Üç Temel İlkesi 657
İnsana Dair Ontolojik ve Noolojik Yaklaşım 658
Boyutsal Ontoloji ve İnsanın Çok Katmanlı Yapısına Giriş 659
Frankl'ın İnsan Anlayışı: Somatik, Psikolojik, Noetik Boyut 659
Boyutlar Arası Etkileşim ve Terapötik Yansıma 660
Varoluşsal Boşluk ve Varoluşsal Anksiyete 660
Varoluşsal Boşluk ve Anksiyetenin Klinik Sonuçları 661
Logoterapide Değerler ve Anlamın Kaynakları 662
Yaşamın Anlamını Bulmanın Diğer Yolları 663
Psikopatolojide Anlamsızlık: Noöjenik Nevrozlar 663
Noöjenik Nevroz Nedir? 663

Noöjenik Nevrozların Klinik Yansımaları 664
Logoterapide Umutsuzluk, İntihar ve Anlamsızlık Krizleri 664
Umutsuzluk ve Anlamsızlık Krizinin Temeli 664
İntihar: Anlam Yitimine Tepki 665
Klinik Pratikte Anlamsızlık Krizleri 665
Logoterapinin Müdahale Teknikleri 665
Sonuç 667
Kaynakça 667
Yazar Hakkında 668

6. BİYOLOJİK, EVRİMSEL VE NÖROBİLİMSEL KURAMLAR

JEAN PIAGET VE BİLİŞSEL GELİŞİM KURAMI 670

Eren Habil Çelebi

Piaget'nin Yaşamı 670
Kuramın Temel İlkeleri 671
Psikolojide Yeri ve Diğer Kuramlarla İlişkisi 672
Temel Kavramlar ve Terminoloji 672
Bilişsel Gelişim Dönemleri 676
Kuramın Psikopatolojiye Bakışı 678
Klinik Uygulamalar ve Terapötik Katkılar 679
Kuramın Eleştirisi ve Günümüzdeki Yeri 679
Sonuç 681
Kaynakça 681
Yazar Hakkında 683

DANIEL J. SIEGEL VE KİŞİLER ARASI NÖROBİYOLOJİ KURAMI 684

Esra Çetinkaya

Üçlü Beyin Modeli 688
Entegrasyon 688
Mindsight/Akılgözü 691
Kaynakça 692
Yazar Hakkında 693

MICHAEL TOMASELLO VE EVRİMSEL BİLİŞSEL GELİŞİM 694

Mehmet Karadağ

Giriş 694
Michael Tomasello'nun Yaşamı 694
İnsan Düşünüşünün Doğal Tarihi'ne Göre Temel Kavramlar, Bilişsel Gelişim ve Kuramsal Arka Plan 695
Bireysel Maksatlılık (Individual Intentionality) 695
Kuramın Evrimsel Temelleri 702
Kuramın Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıklarına Yansımaları 703

Eleştiriler ve Sınırlılıklar 705
Sonuç 706
Kaynakça 706
Yazar Hakkında 708

DAVID BUSS VE EVRİMSEL KİŞİLİK KURAMI 709

Betül Ayareci

David Buss'un Yaşamı 709
Kuramsal Arka Plan: Evrimsel Psikolojinin Temelleri 710
Buss'ın Evrimsel Kişilik Kuramı 711
Arzunun Evrimi (The Evolution of Desire) Kitabından Temel Kavramlar 713
Uzun Dönem ve Kısa Dönem Stratejiler 717
Aldatma, Sadakat ve Çiftleşme Stratejileri 718
Kuramın Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları ile Olası Bağlantıları 720
Eleştiriler, Sınırlılıklar, Değerlendirmeler ve Sonuç 721
Kaynakça 724
Yazar Hakkında 725

HANS J. EYSENCK VE BİYOLOJİK KİŞİLİK KURAMI 726

Elif Güldemir Eken

Eysenck'in Yaşamı 726
Biyolojik Kişilik Kuramı Temel İlkeleri 727
Psikolojideki Yeri ve Diğer Kuramlarla İlişkisi 729
Temel Kavramlar ve Terminoloji 730
Kuramın Psikopatolojiye Bakışı 733
Klinik Uygulamalar ve Terapötik Katkılar 733
Günümüzde Psikoterapideki Yeri 734
Kuramın Eleştirisi ve Günümüzdeki Yeri 735
Sonuç 736
Kaynakça 737
Yazar Hakkında 739

ROBERT CLONINGER VE MİZAÇ VE KARAKTER MODELİ 741

Murathan Bekir Kiraz

Robert Cloninger'in Yaşamı 741
Kuramın Temel İlkeleri 744
Temel Kavramlar ve Terminoloji 745
Kişilik Tipolojisi 747
Vaka Örnekleri 748
Kuramın Psikopatolojiye Bakışı 749
Klinik Uygulamalar ve Terapötik Katkılar 750
Kuramın Eleştirisi ve Günümüzdeki Yeri 751
Sonuç 752

Kaynakça 752
Yazar Hakkında 754

ÇOCUKLUK VE ERGENLİKTE MİZAÇ, KİŞİLİK VE ÇEVRESEL FAKTÖRLER 755

Onat Yetim

Giriş 755
Çocukluk Döneminde Mizaç Özellikleri 755
Çocukluk Döneminde Mizaç Özellikleri - Olumlu Duygusallık/Eylemlilik 758
Ergenlik Döneminde Mizaç Özellikleri 763
Ergenlik Döneminde Kişilik Özellikleri 764
Mizaç ve Kişilik Özelliklerinin Gelişiminde Çevresel Faktörler 771
Mizaç ve Kişilik Özelliklerinin Gelişiminde Nörobiyolojik Özellikler 772
Sonuç 773
Kaynakça 775
Yazar Hakkında 782

7. KÜLTÜREL FAKTÖRLER VE YENİ PARADİGMALAR

KİŞİLİK GELİŞİMİ VE KÜLTÜREL FAKTÖRLER 784

M. Enes Kaya

Kişiliğin Gelişiminde Kültürel Boyut 785
Psikopatolojide Kültürün Yeri 787
Klinik Süreçlerde Kültürel Etki ve Duyarlılık 789
Kaynakça 791
Yazar Hakkında 792

YÜKSEK RİSKLİ MESLEKLERDE KİŞİLİK YAPILANMALARI: HAVACILIK ALANI ÖRNEĞİ 794

Zehra Nur Kurtoğlu

Giriş 794
Havacılık Psikolojisi: Pilotların Kişilik Özellikleri 797
Beş Faktörlü Kişilik Modeli Açısından Pilotların Değerlendirilmesi 797
Kaza Örneği: Pilot Kişiliğinin Uçuş Güvenliğine Etkisi 798
Pilotların Teknik Olmayan Becerileri ve Kişilik Özellikleri: Ekip Kaynak Yönetimi 799
Kişilik Kuramcıları Açısından Pilotluk Mesleği 802
Sonuç 804
Kaynakça 804
Yazar Hakkında 809

YAPAY ZEKÂ İLE PSİKOTERAPİ VE ETİK MESELELER.....810

Elif Kurtuluş Anarat

Giriş 810
Yapay Zekânın Psikoterapiye Entegrasyonu: Bir Alternatif mi, Dönüşüm mü? 811
Psikoloji Disiplini Açısından Yapay Zekânın Genişleyen Alanı: Uygulama, Eğitim ve Etik Perspektifler 812
Sayısallaşmış Terapist Mümkün mü? Yapay Zekâ ile Psikoterapide Kavramsal ve Etik Engeller 813
Klinik Pratikte Yapay Zekânın Etik Entegrasyonu: Psikoterapist-Teknoloji İttifakının Sınırları 814
Etik Temel: Yetkinlik, Onam, Gizlilik 815
YZ Entegrasyonunun Psikoterapötik Müdahaledeki Rolü: Yardımcı Olabilir, Yerine Geçen Değil 815
APT (AI Psychotherapist): Dönüşüme Dair Umut Verici mi, Dijital Tehlike mi? 816
Kriz Ortamlarında Psikoterapiye Alternatif Bir Destek: Yapay Zekâ Tabanlı "Friend" Chatbot'un Etkililiği 817
Psikoterapide Yapay Zekâ Etiği: Adaletin ve Bakımın Kesişiminde Bir Tartışma 817
Dönüştürücü Psikoterapi mi, Bir Sistemi Yönetmek mi? Neoliberalizmin Gölgesinde Psikoterapide Yapay Zekâ 819
Psikoterapi mi, Tehlike mi? Yapay Zekâ Tabanlı Psikoterapinin Etkililiği ve Etik İkilemleri 820
Psikoterapide Yapay Zekâ - Yardımcı mı, İkame mi? 820
Sonuç 822
Kaynakça 823
Yazar Hakkında 826

EDİTÖRDEN KAPANIŞ.....827